

και ίσως χρησίμευε για την πραγματοποίηση μυστηριακών τελετών.

Έπαυλη Νέρωνα (Νοτιοανατολικές Θέρμες) (12)

Στην Ολυμπία, για τη φιλοξενία του Νέρωνα που επισκέφθηκε την Ελλάδα το 67 μ.Χ., κτίστηκε έπαυλη που πιθανώς ταυτίζεται με το συγκρότημα νοτιοανατολικά της Άλτεως.

Η κύρια είσοδος του συγκροτήματος βρισκόταν στα δυτικά και μπροστά της εκτεινόταν στοά με κιονοστοιχία. Η κάτοψη του κτηρίου δεν είναι δυνατόν να αποκατασταθεί πλήρως, λόγω των επεμβάσεων που έγιναν στους επόμενους αιώνες.

Οι μεγαλύτερες αλλαγές στον χώρο πραγματοποιήθηκαν στις αρχές του 3ου αι. μ.Χ., όταν κτίστηκαν οι λεγόμενες Νοτιοανατολικές Θέρμες. Στη νοτιοανατολική γωνία διατηρείται σε μεγάλο ύψος το λεγόμενο Οκτάγωνο, που αποτελεί το *terpidarium* (αίθουσα χλιαρού λουτρού) της ανατολικής πτέρυγας των θερμών.

Ναός Διός (13)

Στο κέντρο της Άλτεως δέσποζε ο μεγαλειώδης ναός του Διός. Η πρόσβαση γινόταν με ράμπα, της οποίας το πλάτος σχεδόν διπλασιάστηκε στα ρωμαϊκά χρόνια. Επίσης, στον 1ο αι. π.Χ. ανάγεται η κατασκευή δαπέδου με πλάκες από πολύχρωμο λίθο στον πρόναο και δαπέδου από εξαγωνικά πλακίδια στο ανατολικό πτερό.

Ναός Ήρας (14)

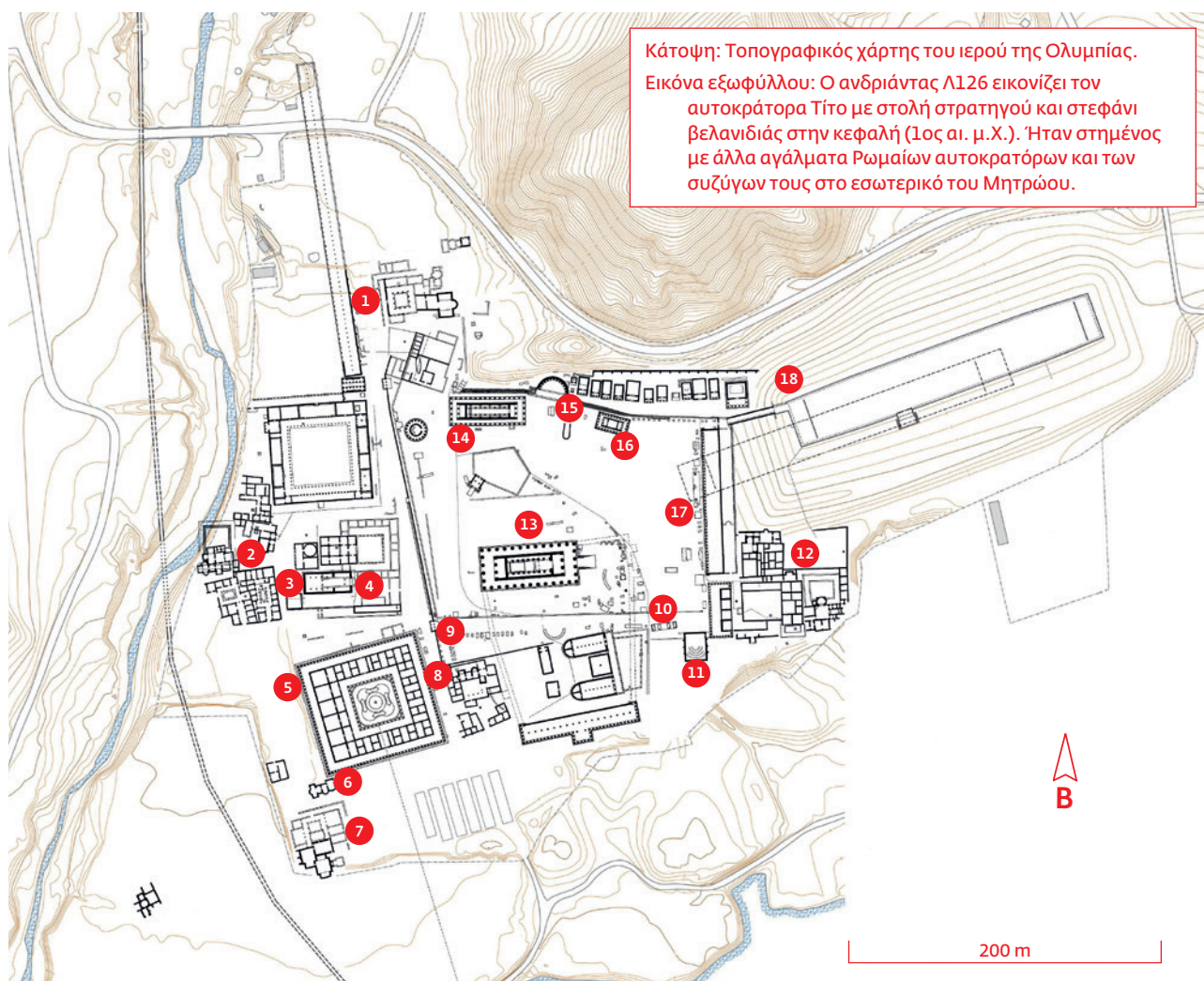
Ο Ναός της Ήρας φαίνεται ότι είχε μετατραπεί σε ένα είδος μουσείου που στέγαζε σημαντικά έργα του ιερού στη Ρωμαϊκή εποχή. Ο Πausanias αναφέρει πως στο εσωτερικό του ναού είδε το άγαλμα του Ερμή του Πραξιτέλη και τα χρυσελεφάντινα αγάλματα της Ευρυδίκης και της Ολυμπιάδας από το Φιλιππείο, ανάμεσα σε πολλά άλλα γλυπτά.

Νυμφαίο (15)

Στις νότιες υπώρειες του Κρονίου σώζονται τα κατάλοιπα του Νυμφαίου. Πρόκειται για ένα μεγαλειώδες μνημείο με πλούσια διακόσμηση, το οποίο αποτελούσε σημαντικό τεχνικό επίτευγμα. Ήταν υδραγωγείο που εξασφάλισε την ύδρευση του ιερού μέσω ενός δικτύου αγωγών. Δωρητής ήταν ο Ηρώδης ο Αττικός και η ανέγερση του μνημείου ανάγεται στα μέσα του 2ου αι. μ.Χ.

Μητρώο (16)

Το Μητρώο, δωρικός περίπτερος ναός ανατολικά του Ηραίου (4ος αι. π.Χ.), μετατράπηκε σε χώρο αυτοκρατορικής λατρείας στη Ρωμαϊκή εποχή.

Κάτοψη: Τοπογραφικός χάρτης του ιερού της Ολυμπίας.

Εικόνα εξωφύλλου: Ο ανδριάντας Λ126 εικονίζει τον αυτοκράτορα Τίτο με στολή στρατηγού και στεφάνι βελανιδιάς στην κεφαλή (1ος αι. μ.Χ.). Ήταν στημένος με άλλα αγάλματα Ρωμαίων αυτοκρατόρων και των συζύγων τους στο εσωτερικό του Μητρώου.

Στοά Ηχούς (17)

Η ανέγερση της Στοάς της Ηχούς στο ανατολικό τμήμα της Άλτεως χρονολογείται στο β' μισό του 4ου αι. π.Χ., αλλά έμεινε ημιτελής για περίπου 300 χρόνια. Η ανέγερσή της ολοκληρώθηκε στο β' μισό του 1ου αι. π.Χ., μάλλον από τον Μάρκο Αγρίππα.

Στάδιο (18)

Το Στάδιο αποτελούσε τον κύριο αγωνιστικό χώρο των Ολυμπιακών Αγώνων και απέκτησε την τελική μορφή του στην Κλασική εποχή, το 460/450 π.Χ. (Στάδιο III). Στο β' τέταρτο του 3ου αι. μ.Χ. χρονολογείται η τελευταία ανακαίνισή του (Στάδιο IIIF), που περιλάμβανε την ανύψωση των πλευρικών αναλημματικών τοίχων και την επέκταση της λίθινης εξέδρας των Ελλανοδικών.

1	Θέρμες Κρονίου	11	Ωδείο
2	Θέρμες Κλαδέου	12	Έπαυλη Νέρωνα (Νοτιοανατολικές Θέρμες)
3	Ξενώνες	13	Ναός Διός
4	Εργαστήριο Φειδία (Παλαιοχριστιανική Βασιλική)	14	Ναός Ήρας
5	Λεωνιδαίο	15	Νυμφαίο
6	Θέρμες Λεωνιδαίου	16	Μητρώο
7	Νοτιοδυτικό Κτήριο (Λέσχη Αθλητών)	17	Στοά Ηχούς
8	Νότιες Θέρμες	18	Στάδιο
9, 10	Άλτις: Πομπική Είσοδος – Νότια Πύλη		

Για να περιηγηθείτε στον χώρο μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το διάγραμμα. Για να ακούσετε ή να κατεβάσετε το αρχείο της ηχητικής ξενάγησης σκανάρετε με το κινητό σας το QR code που βρίσκεται αριστερά ή ηλεκτρολογήστε τον σύνδεσμο: https://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2025/07/148_Romaiki_Olympia.mp3

μικρός ΟΔΗΓΟΣ
Αρχαιολογία (3 τένες) | Ν° 148
Αύγουστος 2025

www.archaiologia.gr

Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑ

Ερωφύλην – Τρις Κόλια

Η ανασκαφική έρευνα στην Ολυμπία είχε ως αποτέλεσμα την αποκάλυψη του ιερού του Διός και την ανάδειξή του σε έναν από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους παγκοσμίως. Η ρωμαϊκή φάση του ιερού του Ολυμπίου Διός υπήρξε καθοριστική για την τελική διαμόρφωση της αρχιτεκτονικής μορφής του, καθώς την εποχή αυτή πραγματοποιήθηκε μια σειρά από παρεμβάσεις και επισκευές σε πολλά μνημεία, αλλά και η ανέγερση νέων. Ιδιαίτερα ο 2ος αι. μ.Χ. υπήρξε για την Ολυμπία περίοδος ακμής χάρη στον θαυμασμό για την ελληνική αρχαιότητα φιλελλήνων αυτοκρατόρων, όπως ο Αδριανός.

Τα κύρια μνημεία του ιερού που είτε ανεγέρθηκαν στα ρωμαϊκά χρόνια είτε υπέστησαν μεγάλες μετασκευές είναι τα ακόλουθα, ξεκινώντας από την είσοδο του αρχαιολογικού χώρου:

Θέρμες Κρονίου (1)

Το πρώτο μνημείο της Ρωμαϊκής εποχής που συναντά ο επισκέπτης στο αριστερό του χέρι μετά την είσοδό του στον αρχαιολογικό χώρο είναι οι λεγόμενες Θέρμες του Κρονίου. Η ανέγερση του συγκροτήματος, πιθανώς πολυτελής έπαυλη, ανάγεται στο β' μισό του 2ου–αρχές του 3ου αι. μ.Χ.

Θέρμες Κλαδέου (2)

Στο δυτικό τμήμα του ιερού, στις όχθες του ποταμού Κλαδέου, δυτικά της Παλαιστράς και του Εργαστηρίου του Φειδία, κτίστηκε γύρω στο 100 μ.Χ. το συγκρότημα των Θερμών του Κλαδέου. Οι εγκαταστάσεις περιλαμβάνουν αίθουσες θερμού και ψυχρού λουτρού. Τα δάπεδα των περισσότερων χώρων ήταν διακοσμημένα με ψηφιδωτά.

Ξενώνες (3)

Σε επαφή με τις Θέρμες του Κλαδέου και προς νότο εκτείνεται το συγκρότημα των Ξενώνων που αποτελείται από δύο τμήματα, το δυτικό κτήριο (β' μισό 2ου αι. μ.Χ.) και το ανατολικό (220–230 μ.Χ.).

Εργαστήριο Φειδία (Παλαιοχριστιανική Βασιλική) (4)

Νοτιοανατολικά των Θερμών του Κλαδέου και των Ξενώνων βρίσκεται το Εργαστήριο του Φειδία, όπου κατασκευάστηκε το περίφημο χρυσελεφάντινο άγαλμα του Διός. Στα ρωμαϊκά χρόνια πρέπει να είχε λατρευτική χρήση. Μάλιστα ο Πausανίας (V.15.1) αναφέρει ότι στο εσωτερικό του υπήρχε βωμός κοινός για όλους τους θεούς. Το κτήριο διατήρησε την αρχική του αρχιτεκτονική μορφή με είσοδο προς ανατολικά, παρά την ευρεία ανακατασκευή του.

01

02

03

01 Το Νοτιοδυτικό Κτήριο (Λέσχη Αθλητών) από βορειοδυτικά.

02 Μαρμάρινο άγαλμα ταύρου (Λ164), αφιέρωμα της Ρήγιλλας. Κοσμούσε το μέσον του νότιου τοίχου της επάνω δεξαμενής του Νυμφαίου (2ος αι. μ.Χ.).

03 Πολλές από τις αρχικές λεοντοκεφαλές–υδρορροές του ναού του Διός αντικαταστάθηκαν σταδιακά λόγω των ζημιών που υπέστη ο ναός με το πέρασμα των αιώνων. Οι νεότερες λεοντοκεφαλές, κυρίως της Ρωμαϊκής εποχής, καταλήγουν σε τυποποιημένη μορφή με προβαλλόμενο το ανοικτό στόμα–κρουνό.

Λεωνίδαίο (5)

Το Λεωνίδαίο (330 π.Χ.) σχεδιάστηκε και χρηματοδοτήθηκε από τον πλούσιο δωρητή Λεωνίδα από τη Νάξο και ήταν το μεγαλύτερο οικοδόμημα στην Ολυμπία, με διαστάσεις 81x75 μ. Ήταν ξενώνας για τους επιφανέστερους επισκέπτες των Αγώνων και για τους αθλητές. Τον 2ο αι. μ.Χ., πιθανώς επί Αδριανού, ανακαινίστηκε και μετατράπηκε σε πολυτελή ξενώνα για τους Ρωμαίους αξιωματούχους.

Θέρμες Λεωνιδαίου (6)

Στη μετάβαση από τον 2ο στον 3ο αι. μ.Χ. χρονολογείται η ανέγερση κτηριακού συγκροτήματος δυτικά του Λεωνιδαίου, στο οποίο ανήκαν και οι Θέρμες του Λεωνιδαίου. Το μνημείο διατηρείται σε καλή κατάσταση και είναι το μοναδικό κτήριο στην Ολυμπία που διασώζει μεγάλο τμήμα της καμαροσκεπούς οροφής του.

Νοτιοδυτικό Κτήριο (Λέσχη Αθλητών) (7)

Το Νοτιοδυτικό Κτήριο ή Λέσχη Αθλητών στο νότιο άκρο του αρχαιολογικού χώρου πιθανώς ήταν θέρμες ή έδρα αθλητικής ένωσης αφιερωμένης στη λατρεία του ήρωα Ηρακλή. Άρχισε να κτίζεται στα χρόνια του Νέρωνα τον 1ο αι. μ.Χ. από συνεργείο τεχνιτών που ήρθε από τη Ρώμη, όπως δείχνει η χαρακτηριστική και πολύ επιμελημένη κατασκευή τοίχων του κατά το opus reticulatum.

Νότιες Θέρμες (8)

Λίγο βορειότερα, επί της Πομπικής Οδού και απέναντι από το Λεωνίδαίο, ο επισκέπτης συναντά το συγκρότημα των Νοτίων Θερμών. Η μορφή που έχει σήμερα είναι απόρροια διαδοχικών οικοδομικών φάσεων από τον 1ο έως τον 5ο αι. μ.Χ. Το λουτρικό συγκρότημα ανήκει στον εν σειρά γωνιακό τύπο, καθώς τα θερμά δωμάτια είναι παρατακτικά διατεταγμένα, ενώ ο χώρος του ψυχρού λουτρού είναι τοποθετημένος εκτός άξονα.

Άλτις: Πομπική Είσοδος – Νότια Πύλη (9, 10)

Μέσω της Νοτιοδυτικής Πύλης ή Πομπικής Εισόδου ο επισκέπτης εισέρχεται στον χώρο της Άλτεως που εκτείνεται προς ανατολικά. Ωστόσο, η κύρια πύλη της Άλτεως βρισκόταν ανάμεσα στο Βουλευτήριο και τα κατάλοιπα της Έπαυλης του Νέρωνα, όπου σώζονται και σήμερα τα θεμέλιά της. Η κατασκευή αυτής της τρίθυρης θριαμβικής αψίδας συνδέεται μάλλον με τον Αύγουστο ή τον Αγρίππα.

Ωδείο (11)

Κατά τον πρώιμο 3ο αι. μ.Χ., ανάμεσα στις Νοτιοανατολικές Θέρμες και τη Νότια Πύλη ανεγέρθηκε κτήριο που έχει ταυτιστεί με Ωδείο